

Journal of Human Sciences-İntihal 3

By Hatice Süt

WORD COUNT

4373

TIME SUBMITTED

25-SEP-2018 03:18PM

PAPER ID

40551170

Knowledge and Attitudes of the Students from Two Universities Concerning HPV Vaccine¹	İki Üniversitenin Hemşirelik Öğrencilerinin HPV Aşısına Yönelik Bilgi ve Tutumları
Eda CANGÖL² Seda SÖGÜT³ Hatice Kahyaoğlu SÜT⁴ Burcu KÜÇÜKKAYA⁵	
Abstract Aim: The present study aims to investigate the knowledge and attitudes of the nursing students from two universities concerning Human papillomavirus (HPV) vaccine. Method: This cross-sectional study was carried out over 810 undergraduate students studying in the departments of nursing at Çanakkale Onsekiz Mart University (n=404) and Trakya University (n=406) between November 2017 and March 2018. They were analyzed with descriptive statistics and Chi-square test by using SPSS 21.0, a statistical software program. Findings: The results concerning the knowledge of the nursing students on HPV vaccine showed that 65.8% heard of HPV vaccine, 51.6% had no prior knowledge on HPV vaccine, 93.7% wished to be informed about HPV vaccine, 40.4% thought that HPV	Abstract in article's language Amaç: Bu çalışmada, iki üniversitenin hemşirelik öğrencilerinin HPV aşısına yönelik bilgi ve tutumlarını incelemek amaçlanmıştır. Yöntem: Kesitsel tipteki bu çalışma, Kasım 2017-Mart 2018 tarihleri arasında Çanakkale Onsekiz Mart (n=404) ve Trakya (n=406) Üniversitesi hemşirelik bölümünde okuyan n=810 öğrenci ile yürütülmüştür. Veriler tanımlayıcı istatistik ve Ki-kare testi yöntemleri ile SPSS 21.0 istatistiksel paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Bulgular: Hemşirelik öğrencilerinin HPV aşısı ile ilgili bilgi durumlarına bakıldığında; %65.8'inin HPV aşısını duyduğu, %51.6'sının HPV aşısı hakkında daha önce bilgi almadığı, %93.7'sinin HPV aşısı hakkında bilgi almak istediği, %40.4'ü HPV aşısının cinsel aktif olan herkese yapılması gerektiğini düşündüğü,

25

¹ Araştırma, 1. Uluslararası 2. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur, 23-26 Nisan 2018, Ankara).

² Dr Öğretim Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ebelik Bölümü, Çanakkale, Türkiye, edacangol@comu.edu.tr

³ Dr Öğretim Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Ebelik Bölümü, Çanakkale, Türkiye, sdcnl@hotmail.com

⁴ Dr Öğretim Üyesi, Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Edirne, Türkiye, hatu22t@yahoo.com

⁵ Arş. Gör., Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Edirne, Türkiye, burcukucukkaya@trakya.edu.tr

vaccine should be administered to any person with an active sexual life, 68.6% and 73.1% thought that HPV vaccine was effective in the prevention of genital warts and cervical cancer, respectively. The results on the participants' attitudes towards HPV vaccine revealed that 96.5% of the participants did not receive HPV vaccine while 58.0% wished to receive it.

Conclusion: Most of the nursing students had no knowledge of HPV vaccine and very few received it.

Keywords: Vaccine, Knowledge, Nursing, HPV, Student, Attitude

%68.6'sının HPV aşısının genital siğilleri ve %73.1'inin serviks kanserini önlemede etkili olduğunu düşündüğü belirlenmiştir. Öğrencilerin HPV aşısı ile ilgili tutumları incelendiğinde; %96.5'inin HPV aşısını yaptırmadığı, %58.0'ının HPV aşısı yaptırmak istediği saptanmıştır.

Sonuç: Hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğu HPV aşısı hakkında bilgi almamış olup çok az sayıda öğrenci HPV aşısını yaptırmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aşı, Bilgi, Hemşirelik, HPV, Öğrenci, Tutum.

5 GİRİŞ

6 Human Papilloma Virus (HPV), cinsel yönden aktif kadınları ve erkekleri etkileyen, üreme yolunun
7 en yaygın viral enfeksiyonudur (WHO, 2018). Yüksek riskli HPV tipleri ile uzun süreli enfekte
8 olunması halinde servikal, anal, penil, vajinal, vulvar, baş ve boyun kanserleri ortaya çıkarken, kadınlar
9 arasında prevalansı en yüksek olan serviks kanseridir (Vörno ve ark., 2017). Erken yaşta cinsellik
10 ve/veya çok sayıda cinsel partneri olan ya da çoklu cinsel partnerleri olan kadınlar, HPV enfeksiyonu
11 ve serviks kanseri için yüksek risk altındadırlar (Kessler, 2017) Serviks kanserinde erken tanı, yüksek
12 oranda tedavi edilebilir, uzun sağkalm ve iyi yaşam kalitesi ile ilişkilidir (CDC, 2018).

13 **21** Dünyada meme kanserinden sonra kadınlarda en sık rastlanan kanser türü serviks kanseridir. 2012
14 yılında tahmini dünyada görülme insidansı %84' dür (WHO, 2018). Kessler (2017) ulusal ve
15 uluslararası servikal kanser rehberlerinin analizini yaptığı derlemede; serviks kanseri vakalarında risk
16 artışının ülkelerin serviks kanseri önleme, tarama programları ile tedavi hizmetlerine erişim
17 eksikliğinden kaynaklandığını bildirmiştir. Amerika'da da kadınlarda serviks kanseri ölümlerin önde
18 gelen nedenidir. Fakat son 40 yılda serviks kanseri vakalarının sayısı ve serviks kanserinden ölüm sayısı
19 önemli ölçüde azalmıştır. Bu düşüşün sebebi de çoğu kadının papsmear tarama testlerini
20 yaptırmamasının sonucu olduğu belirtilmektedir (CDC, 2018). Türkiye'de ise serviks kanseri en sık
21 görülen 10. kanser türüdür. Ülkemizde serviks kanseri sıklığının yaklaşık 100 bin'de 4.5 olduğu tahmin
22 edilmektedir (Türkiye Kanser İstatistikleri, 2017).

23

24 Serviks kanseri, tarama testi ile erken tanı konularak önleneni en önemli jinekolojik kanser türüdür.
25 Serviks kanserinden korunmada papsmear testi ile tarama ve erken tanı ikincil korunma
26 önlemlerindedir (Çetin ve ark., 2014). Sun ve ark. (2005) anormal papsmear sonucu olan kadınlarda
27 servikal HPV prevalansını inceledikleri çalışmalarında, %75'inde düşük riskli HPV tipleri ve
28 %84'ünde yüksek riskli HPV tipleri bulunduğunu bildirmişlerdir. Ülkemizde ulusal toplum tabanlı
29 serviks kanseri taramaları Aile Sağlığı Merkezleri (ASM) ve Toplum Sağlığı Merkezleri (TSM)
30 bünyesindeki Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezleri (KETEM) tarafından
31 yürütülmektedir. Taramalarda hedef, 30-65 yaş arası kadınlarda pap-smear testinin her beş yılda bir
32 tekrarlanması, son iki Pap-smear testi negatif olan 65 yaşındaki kadınlarda taramanın kesilmesi
33 şeklindedir (T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Serviks Kanseri Tarama Programı
34 Ulusal Standartları, 2018). ACOG; 21-29 yaş arasındaki kadınlarda tarama, uygulanan sitolojinin tipine
35 bakılmaksızın üç yılda bir papsmear test ile birlikte, 30-65 yaş arasındaki kadınlarda sitoloji ile birlikte
36 HPV testi uygulandığında, her 5 yılda bir taranmasını tavsiye etmektedir (ACOG, 2017; New
37 screening Guidelines for cervical cancer, 2012).

38

39 Servikal kanser, en yaygın HPV ile ilişkili jinekolojik kanserdir (WHO, 2018). HPV, kanserojen
40 özelliklerine göre düşük ve yüksek riskli grup olarak ikiye ayrılmaktadır. "Düşük riskli" grupta servikal
41 lezyonlar ve genital siğillere neden olan HPV 6 ile 11; "Yüksek riskli" grupta ise vajina, vulva, anüs,
42 penis ve serviksin skuamöz kaynaklı karsinomuna neden olan HPV 16 ile 18 yer almaktadır
43 (Finocchario-Kessler ve ark., 2016). Servikal İntraepitelyal Neoplazi-CIN 1 genellikle düşük riskli
44 HPV 6 ve 11 ile CIN 2-3 ise yüksek riskli HPV tipleri 16 ve 18 ile ilişkilidir (Ramanakumar ve ark.,
45 2016). HPV tip 16 ve 18 virüsün en onkojenik tipleri olup servikal kanser vakalarının %75'inden
46 fazlasına neden olmaktan sorumludur (Kessler, 2017).

47 Profilaktik HPV aşısı, serviks kanserine karşı en etkili birincil korunma yöntemidir. Bu nedenle HPV
48 aşısı ilk cinsel temastan önce ve HPV'ye maruz kalmadan önce yapılmalıdır. Ancak, ilk cinsel

49 temastan sonra da aşının yapılması tavsiye edilmektedir. HPV'den primer korunmada kullanılan üç
50 aşı mevcuttur. Gardasil 4; HPV 6, 11, 16 ve 18 tiplerini önleyen 4'lü aşı olarak FDA tarafından 2006
51 yılında onaylanmıştır. Cervarix; servikal kanser ve prekanseröz lezyonlara neden olabilen HPV tip 16
52 ve 18'i önleyen 2'li aşı olarak 2009 yılında üretilmiştir. Gardasil 9; HPV tip 6, 11, 16, 18, 31, 33, 45, 52
53 ve 58 olarak 9 tip HPV'nin neden olduğu hastalıkların önlenmesinde ek koruma sağlayan aşı, FDA
54 tarafından Aralık 2014'te onaylanmıştır. Ek koruma, daha önce onaylanmış HPV aşılarının
55 kapsamadığı servikal kanserlerin yaklaşık %20'si kapsamaktadır. Kadınlarda Cervarix, Gardasil 4 ve
56 9; erkeklerde ise Gardasil 4 ve 9 önerilmektedir (Kessler, 2017; FDA, 2018). Dünya Sağlık Örgütü
57 (WHO) 2014 yılında 9-13 yaşları arasındaki kızlar için cinsel temas ve HPV'ye maruz kalmadan önce
58 HPV aşısının iki dozunun yapıldığı aşı programını tavsiye etmiştir (WHO, 2014).

59

60 Ebeveynlerin ve/veya çocukların bakımından sorumlu kişilerin HPV aşısına yönelik algıları aşının
61 uygulanmasında aşılması gereken bir engel oluşturmaktadır. Bazı ebeveynlerin, HPV aşısı
62 uygulanmasının cinsel aktivitenin erken başlamasını ve sürdürmeyi teşvik edeceğini, bunun yanı sıra
63 karışıklığa yol açabileceğine inandıkları belirlenmiştir (Valentino ve Poronsky, 2016). VanWormer ve
64 ark.'nın (2017) yaptıkları çalışmalarında, adölesan çocuklara sahip olan ebeveynlerin %32'sinin HPV
65 aşısını çocuklarına yaptırdığı, HPV aşısı ile ilgili verilen eğitimden sonraki 18 aylık takipte ergen
66 çocukların %60'ı en az bir doz HPV aşısı, %38'i ise 3 doz HPV aşısını uygulattığı ve adölesan çocuğa
67 sahip olan ebeveynlere doktor tavsiyesinin ve HPV aşısı hakkında verilen eğitimin etkili olduğu
68 belirlenmiştir. Primer koruma olarak, ergen çocuğu olan tüm ebeveynlere, çocukları cinsel olarak aktif
69 olmadan önce HPV aşısı önerilmelidir (Kessler, 2017).

70 Hemşirelerin, kadın ve erkeklerde aşılama ve tarama davranışlarının önündeki engellerin üstesinden
71 gelmeleri için eğitim almaları gerekmektedir. (Kessler ,2017). Hemşirelerin HPV ve HPV aşısı
72 hakkındaki kanıt temelli bilgi düzeyi, hizmet sunacağı topluma danışmanlık ve eğitim vermesi
73 açısından önemlidir. Ülkemizde yapılan bir çalışmada, hemşirelerin %61.7'sinin HPV enfeksiyonu ve
74 HPV aşısı konusunda eğitim almadıkları, %33.8'inin HPV enfeksiyonu ve HPV aşısı kavramları ile

75 hiç karşılaşmadıkları, %20.3'ünün bu kavramla okulda karşılaştıkları, HPV enfeksiyonu ve HPV aşısı
76 konusundaki önermelere doğru yanıt veren hemşirelerin bilgi düzeylerinin farklı olduğu ve bu oranın
77 %11.3 ile %89.2 arasında değiştiği belirtilmiştir (Akça, Selen ve Büyükgönce, 2016). Geleceğin sağlık
78 profesyonelleri olan hemşirelik öğrencilerine sağlık eğitiminin bir parçası olarak HPV enfeksiyonu ve
79 bağışıklaması konularında üniversite eğitimi süresince yeterli bilgi verilmelidir. Bu nedenle
80 çalışmamızda iki üniversitenin hemşirelik öğrencilerinin HPV aşısına yönelik bilgi ve tutumlarını
81 incelemek amaçlanmıştır.

82 **GEREÇ-YÖNTEM**

83 **Araştırmanın Tipi**

84 Bu çalışma, kesitsel tipte bir çalışmadır.

85 **Araştırmanın Evreni ve Örnekleme**

86 Araştırmanın evrenini, Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi (n=545) ve Çanakkale Onsekiz
87 Mart Üniversitesi Çanakkale Sağlık Yüksekokulu (n=600) Hemşirelik Bölümü'nde eğitim gören 1., 2.,
88 3. ve 4. sınıf n=1045 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem sayısı hesaplanmadan, dahil edilme kriterlerine
89 uygun (Sağlık Bilimler Fakültesi Hemşirelik Bölümü 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri çalışmaya katılmaya
90 gönüllü, 18 yaş üzeri ve anketi eksiksiz dolduran) Çanakkale Onsekiz Mart (n=404) ve Trakya
91 Üniversitesi (n=406) olmak üzere n=810 öğrenci araştırmaya dahil edilmiştir. Öğrencilerin
92 araştırmaya katılım oranı %78'dir.

93 **Araştırmanın Yeri ve Zamanı**

94 Araştırma, Kasım 2017-Mart 2018 tarihleri arasında Çanakkale Sağlık Yüksekokulu ve Trakya
95 Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü'nde eğitim gören 1., 2., 3. ve 4. Sınıf
96 öğrencileri üzerinde yürütülmüştür.

97 **Araştırmanın Etik Yönü**

98 Araştırmanın etik uygunluğu için Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Bilimsel Araştırmalar Etik
99 Kurulundan TUBAEK 2018/27 nolu etik onay ve verilerin toplanması için Trakya Üniversitesi Sağlık

100 Bilimleri Fakültesi ve Çanakkale Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölüm Başkanlığı'ndan yazılı kurum
101 izni alınmıştır.

102 **Veri Toplama Aracı**

103 Verilerin toplanmasında; araştırmacılar tarafından literatür incelenerek (Akça ve ark., 2016; Güvenç,
104 Akyüz ve Seven, 2012; Karabulutlu ve Kılıç, 2011; Oz ve ark., 2018) hazırlanan, öğrencilerin sosyo-
105 demografik özellikleri (10 soru), HPV aşısı ile ilgili bilgi durumlarını ve tutumlarını sorgulayan (23
106 soru) içeren toplam 33 sorudan oluşan bir bilgi formu kullanılmıştır.

107 **Verilerin Toplanması**

108 Veri toplanmasına başlanmadan önce öğrencilere çalışmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir.
109 Çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilerin bilgi formundaki verileri doldurması yaklaşık 10 dk
110 sürmüştür.

111 **Verilerin Analizi ve Değerlendirilmesi**

112 Araştırmanın niceliksel sonuçları ortalama $\pm$ standart sapma ile kategorik sonuçları ise sayı (n) ve
113 yüzde (%) olarak gösterilmiştir. Veriler tanımlayıcı istatistik ve ki-kare testi yöntemleri ile SPSS 21.0
114 istatistiksel paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir.

115 **BULGULAR**

116 Hemşirelik öğrencilerinin ¹⁹ sosyo-demografik özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir. Öğrencilerin yaş
117 ¹² ortalaması 20.2 ± 1.8 , %81'inin cinsiyeti kadın, %28.1'i 1. sınıf, %57.7'si anadolu lisesi mezunu,
118 %43.0'ının gelir düzeyi gelir gidere eşit, %45.7'sinin çocukluğunu geçirdiği yer il, %71.7'sinin ¹² anne
119 ¹² eğitim durumu ilköğretim ve altı, %56.2'sinin baba ¹² eğitim durumu ilköğretim ve altı, %74.6'sının
120 sigara ve %76.4'ünün alkol kullanmadığı bulunmuştur.

121 **Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-demografik Özellikleri (n=810)**

122 Hemşirelik öğrencilerinin HPV aşısı ile ilgili bilgi durumları Tablo 2'de gösterilmiştir. Öğrencilerin
123 HPV aşısı ile ilgili bilgi durumlarına bakıldığında; %65.8'inin HPV aşısını duyduğu, %51.6'sının HPV
124 aşısı hakkında daha önce bilgi almadığı saptanmıştır. HPV aşısı hakkında daha önceden bilgi alanların

Özellikler	Ort±SS	
	n	%
Yaş (yıl)	20.0±1.8	
Cinsiyet		
Kadın	656	81.0
Erkek	154	19.0
Okul		
Trakya Üniversitesi	406	50.1
Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi	404	49.9
Sınıf		
1.	228	28.1
2.	222	27.4
3.	202	24.9
24 4.	158	19.5
Mezun Olunan Lise		
Düz Lise	130	16.0
Anadolu Lisesi	467	57.7
Meslek Lisesi	104	12.8
16 Diğer	109	13.5
Gelir Düzeyi		
Gelir giderden az	158	19.5
Gelir gidere eşit	348	43.0
Gelir giderden fazla	304	37.5
Çocukluğunun geçirildiği yer		
Köy	185	22.8
İlçe	255	31.5
4 İl	370	45.7
Anne Eğitim Durumu		
İlköğretim ve altı	581	71.7
4 Lise ve üstü	229	28.3
Baba Eğitim Durumu		
İlköğretim ve altı	455	56.2
Lise ve üstü	355	43.8
Sigara Kullanma Durumu		
Evet	206	25.4
Hayır	604	74.4
Alkol Kullanma Durumu		
Evet	207	25.6
Hayır	603	74.4

125 %49.4'ünün sağlık personelinin aldığı, %40.4'ü HPV aşısının cinsel aktif olan herkese yapılması
126 gerektiğini düşündüğü, %68.6'sının HPV aşısının genital siğilleri önlemede etkili olduğunu düşündüğü
127 ve %73.1'inin HPV aşısının serviks kanserini önlemede etkili olduğunu düşündüğü belirlenmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin HPV Aşısı ile İlgili Bilgi Durumları (n=810)

Özellikler	n	%
HPV (Human Papilloma Virüsü) aşısını duydunuz mu?		
Evet	533	65.8
Hayır	277	34.2
HPV aşısı hakkında daha önceden bilgi aldınız mı?		
Evet	392	48.4
Hayır	418	51.6
HPV aşısı hakkında daha önceden bilgi aldı iseniz nereden aldınız?		
Sağlık Personeli	212	49.4
İnternet	51	11.9
TV	5	1.2
Gazete	9	2.1
Arkadaş	12	2.8
Okul/ders	140	32.6
HPV aşısı ile ilgili bilgi almak ister misiniz?		
Evet	759	93.7
Hayır	51	6.3
HPV aşısı ile ilgili en çok bilgi almak istediğiniz yer		
Sağlık Personeli	672	88.1
İnternet	39	5.1
TV	12	1.6
Gazete	11	1.4
Arkadaş	10	1.3
Okul/ders	19	2.5
HPV aşısı kimlere yapılmalıdır?		
Fikrim yok	290	35.8
Cinsel aktif olmayanlara	68	8.4
Cinsel aktif kadınlara	245	30.2
Cinsel aktif erkeklere	112	13.8
Cinsel aktif herkese	327	40.4
Adölesan ve genç kızlara	182	22.5
HPV aşısının genital siğilleri önlemede etkili olduğunu düşünüyor musunuz?		
Evet	556	68.6
Hayır	254	31.4
HPV aşısının serviks kanserini önlemede etkili olduğunu düşünüyor musunuz?		
Evet	592	73.1
Hayır	218	26.9

130 Öğrencilerin HPV Aşısı ile ilgili tutumları Tablo 3'te gösterilmiştir. Öğrencilerin HPV aşısı ile ilgili
131 tutumları incelendiğinde; %96.5'inin HPV aşısını yaptırmadığı, %58.0'ünün HPV aşısı yaptırmak
132 istediği, %64.3'ünün HPV aşısı yaptırmadan önce smear testinin yapılmasının gerekli olduğunu
133 düşündüğü, %81.7'sinin HPV aşısının 3 doz uygulanması gerektiğini bildiği saptanmıştır.
134 Öğrencilerin %31.2'sinin HPV aşısı hakkında en çok aşının güvenilirliği hakkında bilgi edinmek
135 istediği, %32.0'ünün aşı olunduğu takdirde ergenlik döneminde ya da genç bir kızın cinsel ilişkiye

- 136 girmesinin daha olası olduğunu düşündüğü, %93.0'ının HPV aşısının fiyatı hakkında bilgisinin
137 olmadığı, %87.9'unun ülkemizde HPV aşısının sosyal güvence kapsamında olmadığını bildirmiştir.
138 Öğrencilerin %21.2'sinin HPV aşısının ilaç şirketlerine para kazandırmak için olduğunu ve %29.1'inin
139 HPV aşısının maliyetinden dolayı yaptırmamayı düşündüğü tespit edilmiştir.

140 **Tablo 3. Öğrencilerin HPV Aşısı ile ilgili Tutumları (n=810)**
141

Özellikler	n	%
HPV aşısı yaptırdınız mı?		
Evet	28	3.5
Hayır	782	96.5
HPV aşısı halen yaptırmadı iseniz, yaptırmak ister misiniz?		
Evet	470	58.0
Hayır	340	42.0
HPV aşımı yaptırmayı önerir misiniz?		
Evet	623	76.9
Hayır	187	23.1
Sizce HPV aşısı yaptırmadan önce smear testi gerekir mi?		
Evet	521	64.3
Hayır	289	35.7
HPV aşısının uygulanma yeri hakkında bilginiz var mı?		
Evet	115	14.2
Hayır	695	85.8
HPV aşısının uygulanma biçimi sizce nedir?		
IM	48	88.9
SC	6	11.1
HPV aşısının kaç doz yapılması gerektiği hakkında bilginiz var mı?		
Evet	83	10.2
Hayır	727	89.8
HPV aşısı sizce kaç doz yapılması gerekir?		
1 doz	7	9.8
2 doz	6	8.5
3 doz	58	81.7
HPV aşısının koruyuculuğunun kaç yıl olduğuna dair bilginiz var mı?		
Evet	63	7.8
Hayır	747	92.2
HPV aşısı hakkındaki en çok bilgi edinmek istediğiniz konu hangisidir?		
Aşının güvenilirliği	253	31.2
Aşının yan etkileri	110	13.6
Aşının koruma süresi	103	12.7
Ücreti	33	4.1
Aşının kimlere yapılması gerektiği	75	9.3
Aşının neden yapılması gerektiği	222	27.4
Diğer konular	14	1.7
HPV aşısı ateş veya rahatsızlık hissi gibi kısa süreli sorunlara neden olabilir mi?		
Evet	577	71.2
Hayır	233	28.7

HPV aşısı kalıcı sağlık sorunlarına neden olabilir mi?

Evet	218	26.9
Hayır	592	73.1

Sizce ergenlik dönemindeki ya da genç bir kız HPV aşısı olursa cinsel ilişkiye girmesi daha olası olabilir mi?

Evet	259	32.0
Hayır	551	68.0

HPV aşısının fiyatı hakkında bilginiz var mı?

Evet	57	7.0
Hayır	753	93.0

Ülkemizde HPV aşısı sizce sosyal güvence kapsamında mı?

Evet	98	12.1
Hayır	712	87.9

Sizce HPV aşısı, ilaç şirketlerine para kazandırmak için midir?

Evet	172	21.2
Hayır	638	78.8

HPV aşısının maliyetinden dolayı yaptırmamayı düşünür müsünüz?

Evet	236	29.1
Hayır	574	70.9

142 Hemşirelik öğrencilerinin HPV aşısını bilme durumları ile HPV aşısı hakkında bilgi durumlarının
143 karşılaştırılması Tablo 4'de gösterilmiştir. HPV aşısını bilen öğrencilerin; HPV aşısını yaptırmadan
144 önce smear testinin gerekli olduğunu düşündüğü ($p=0.003$), HPV aşısının kaç doz yapılması
145 ($p<0.001$) ve koruyuculuğunun kaç yıl olduğu bildiği ($p<0.001$), HPV aşısının fiyatı hakkında bilgi
146 sahibi olduğu ($p<0.001$), HPV aşısının güvenilirliği, yan etkileri ve koruma süresi hakkında en çok bilgi
147 edinmek istediği ($p<0.001$) belirlenmiştir.

148 **Tablo 4. Öğrencilerin HPV Aşısını Bilme Durumları İle HPV Aşısı Hakkında Bilgi**
149 **Durumlarının Karşılaştırılması (n=810)**

	HPV Aşısını Bilme Durumu				p
	Evet		Hayır		
	n	%	n	%	
HPV aşısı kimlere yapılmalıdır?					
Fikrim yok					
Evet	39	13.4	353	32.1	<0.001
Hayır	251	86.6	167	67.9	
Cinsel aktif olmayanlara					
Evet	49	73.1	343	46.2	<0.001
Hayır	18	26.9	399	53.8	
Cinsel aktif kadınlara					
Evet	166	67.8	226	40.0	<0.001
Hayır	79	32.2	339	60.0	
Cinsel aktif erkeklere					
Evet	73	65.2	319	45.7	<0.001
Hayır	39	34.8	379	54.3	

Cinsel aktif herkese					
Evet	220	67.3	172	35.6	<0.001
Hayır	107	32.7	311	64.4	
Adölesan/ergen/genç kızlara					
Evet	137	75.3	255	40.6	<0.001
Hayır	45	24.7	373	59.4	
HPV aşısının genital siğilleri önlemede etkili olduğunu düşünüyor musunuz?					
Evet	324	58.3	68	26.8	<0.001
Hayır	232	41.7	186	73.2	
HPV aşısının serviks kanseri önlemede etkili olduğunu düşünüyor musunuz?					
Evet	332	56.1	60	27.5	<0.001
Hayır	260	43.9	158	72.5	
HPV aşımı yaptırdınız mı?					
Evet	22	78.6	370	47.3	0.002
Hayır	6	21.4	412	52.7	
HPV aşısını halen yaptırmadı iseniz, yaptırmak ister misiniz?					
Evet	248	52.8	144	42.4	0.004
Hayır	222	47.2	196	57.6	
HPV aşımı yaptırmayı önerir misiniz?					
Evet	349	56.0	43	23.0	<0.001
Hayır	274	44.0	144	77.0	
Sizce HPV aşısı yaptırmadan önce smear testi gerekir mi?					
Evet	273	52.4	119	41.2	0.003
Hayır	248	47.6	170	58.8	
HPV aşısının kaç doz yapılması gerektiği hakkında bilginiz var mı?					
Evet	68	81.9	324	44.6	<0.001
Hayır	15	18.1	403	55.4	
HPV aşısının koruyuculuğunun kaç yıl olduğuna dair bilginiz var mı?					
Evet	54	85.7	338	45.2	<0.001
Hayır	9	14.3	409	54.8	
HPV aşısının fiyatı hakkında bilginiz var mı?					
Evet	46	80.7	346	45.9	<0.001
Hayır	11	19.3	407	54.1	
HPV aşısı hakkındaki en çok bilgi edinmek istediğiniz konu hangisidir?					
Aşının güvenilirliği	133	33.9	120	28.7	<0.001
Aşının yan etkileri	64	16.3	46	11.0	
Aşının koruma süresi	77	19.6	26	6.2	
Ücreti	22	5.6	11	2.6	
Aşının kimlere yapılması gerektiği	25	6.4	50	12.0	
Aşının neden yapılması gerektiği	61	15.6	161	38.5	
Diğer konular	10	2.6	4	1.0	

150 TARTIŞMA

151 Hemşirelik öğrencilerinin, geleceğin sağlık profesyoneli olmaları ve tüm bireylere eğitim ve
 152 danışmanlık vermede kilit nokta olmaları nedeni ile HPV aşılı konusunda yeterli bilgiye sahip
 153 olmada ve primer korumada rolleri büyüktür. Çalışmada iki üniversitenin hemşirelik öğrencilerinin

154 HPV aşısına yönelik bilgi ve tutumlarını incelemek amaçlanmıştır. Öğrencilerin HPV aşısı ile ilgili
155 bilgi durumlarına bakıldığında; %65,8'inin HPV aşısını duyduğu, %48,4'ünün bilgi aldığı
156 bulunmuştur. Oz ve ark. (2018) bir kamu üniversitesi öğrencileri üzerinde yürüttükleri bir
157 çalışmada, öğrencilerin sadece %26,6'sının HPV aşısını duyduğu, Dönmez ve ark. (2018) yaptığı
158 benzer bir çalışmada sadece %17,4'ünün HPV aşısını duyduğu, Afonsa ve ark. (2017) tıp
159 öğrencilerinde yaptığı çalışmada da sadece %40'ının HPV aşısı hakkında bilgi aldığı saptanmıştır.
160 Literatür ve bu çalışmanın bulguları sağlık alanında eğitim alan öğrencilerde HPV aşısını bilme
161 oranının daha yüksek olduğunu göstermektedir.

162

163 HPV aşısı hakkında daha önceden bilgi alanların yarısının sağlık personelinin aldığı saptanırken
164 yapılan diğer çalışmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur (İşgüder ve ark., 2017; Güvenç ve ark.,
165 2012). Fakat Hong Kong ve Çin'de yapılan benzer çalışmalarda yüksek oranda medyadan bilgi
166 aldıkları belirtilmiştir (Chiang ve ark., 2016; Liu ve ark., 2018). Özellikle gençlerin popüler bilgi
167 edinme aracı olan medyanın HPV aşısı hakkında kanıta dayalı bilgilerin paylaşılmasında faydalı
168 olacağı düşünülmektedir.

169

170 Bu çalışmada çok az sayıda öğrencinin HPV aşısını yaptırdığı belirlenmiştir. Yapılan çalışmalarda
171 da aşı yaptıranların sayısının çok düşük olduğu bildirilmiştir (Dönmez ve ark., 2018, s. 2; Oz ve ark.,
172 2018; Yörük, Açıköz ve Ergör, 2016; Chiang ve ark., 2016). Bununla birlikte öğrencilerin yarısı
173 HPV aşısı hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları için aşı yaptırmadıklarını belirtmiştir. Diğer
174 çalışmalarda da HPV aşısı hakkında öğrencilerin benzer oranlarda yetersiz bilgi düzeyine sahip
175 oldukları belirtilmiştir (Güvenç ve ark., 2012; İşgüder ve ark., 2017; Yörük ve ark. 2016).
176 Öğrencilere yönelik planlanacak eğitim programları ile verilecek eğitimlerin HPV aşısı hakkında
177 bilgi düzeyi ile beraberinde HPV aşılama oranını da artıracığı düşünülmektedir.

178

179 Çalışmada HPV aşısını bilen öğrencilerin cinsel aktif olan herkese yapılması gerektiğini,
180 çoğunluğunun HPV aşısının 3 doz uygulanması gerektiğini bildiğini, genital siğilleri ve rahim ağzı
181 (serviks) kanserini önlemede etkili olduğunu düşündüğü bulunmuştur. Bozkurt ve ark.'na (2017)
182 göre öğrencilerin yarısından fazlası sadece cinsel aktif kişilerin HPV aşısı olması gerektiğini, yarısı HPV
183 aşısının tüm cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı koruduğunu ve yeterli koruma için her üç
184 dozunun da yapılmasının gerekli olduğunu ifade etmiştir. HPV aşısının hangi hastalıklara karşı
185 koruyucu olduğu konusunda çalışma bulgularımızın daha açık sonuçlara ulaştığı görülmektedir.

186

187 Bu çalışma da öğrencilerin yarısından fazlası HPV aşısı yaptırmak istediğini ve çoğunluğu HPV aşısını
188 yaptırmayı önerdiğini belirtmiştir. Chiang ve ark. (2016) çalışmasında öğrencilerin üçte ikisinden
189 fazlası aşılanmak istediğini belirtirken, beşte biri aşılanmada isteksizdir. Çalışmadaki aşı yaptırmak
190 isteyen öğrencilerin oranı çalışma ile benzer oranlardadır. Öğrencilerden HPV aşısı yaptırmadan önce
191 smear testinin yapılmasının gerekli olduğunu düşünenler yarısından fazladır. Bozkurt ve ark.'nın (2017)
192 çalışmasında ise bu oran daha düşüktür.

193

194 Çalışmada HPV aşısını bilen öğrencilerin aşısının güvenilirliği, yan etkileri ve koruma süresi hakkında
195 en çok bilgi edinmek istediği belirlenmiştir. Aşının fiyatı hakkında tamamına yakın öğrencinin
196 bilgisinin olmadığı saptanmıştır. Liu ve ark. (2018) Çin'de tıp öğrencileri üzerinde yaptığı benzer bir
197 çalışmada, HPV aşısı almayan öğrencilerin başlıca nedenleri arasında cinsel aktif olmama, yüksek
198 maliyet, erişilmezlik ve güvenlik kaygıları olduğu belirtilmiştir. Oz ve ark. (2018) çalışmasında
199 aşılanmaya istekli olan öğrencilerin oranı yarısından az olarak saptanmıştır. Aşılanma isteğinin temel
200 belirleyicilerinin; cinsel deneyim, cinsel davranış, geçmiş cinsel yolla bulaşan enfeksiyon (STI) ve HPV
201 ve HPV aşısı hakkında bilgi geçmişi olduğu bildirilmiştir. Yam ve ark.'nın (2017) Hong Kong'da tıp
202 ve tıp fakültesi dışındaki öğrencilerde yaptığı çalışmada ise tıp eğitimine ek olarak, sağlık inançları, risk
203 algısı ve finansal kaygılar gibi diğer faktörlerin de HPV aşısının uygulanmasında rol oynayabildiği

204 belirtilmiştir. Düşük algılanan duyarlılık, yan etki endişesi ve yüksek aşı maliyeti gibi HPV aşısına
205 yönelik engellerin ele alınması gerektiğini vurgulanmıştır.

206

207 Çalışmada öğrencilerinin az oranda HPV aşısının ilaç şirketlerine para kazandırmak için olduğunu,
208 HPV aşısının maliyetinden dolayı yaptırmamayı düşündüğünü ve çoğunluğu HPV aşısının sosyal
209 güvence kapsamında olmadığını ifade ettiği belirlenmiştir. Zhang ve ark. (2017) tarafından Çin'de
210 üçüncü basamak bir hastanede çalışan hemşireler arasında yapılan çalışmada, pahalı olduğu için aşı
211 yaptırmakta isteksiz olanların oranının daha yüksek olduğu saptanmıştır. HPV aşısı henüz Türkiye
212 ulusal aşı takviminde bulunmamaktadır ve HPV aşı uygulaması isteğe bağlı ve ücretlidir. Literatür
213 sonuçları HPV aşısının ulusal aşı takvimine eklenmesi ile ilgili çalışmaların hızlandırılması gerektiğini
214 göstermektedir.

215 SONUÇ ve ÖNERİLER

216 Hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğu HPV aşısı hakkında bilgi almamış olup çok az sayıda öğrenci
217 HPV aşısını yaptırmıştır. Öğrencilerin en çok HPV aşısının güvenilirliğine dair endişeleri vardır. HPV
218 aşısı hakkında bilgisi olan öğrenciler aşının cinsel aktif kadın/erkek ve adolesan genç kızlara yapılması
219 gerektiğini, genital siğil ve serviks kanserini önlemede etkili olduğunu düşünmektedir. Bu sonuçlar
220 doğrultusunda öneriler;

- 221 • Hemşirelik öğrencilerinin HPV aşısı hakkında bilgi ve tutumlarını artırmaya yönelik olarak
222 müfredat eğitim programlarında 1. sınıftan itibaren HPV aşılama ve öneminin eğitim
223 konularında yer alması,
- 224 • HPV aşısı hakkında gençlerin sürekli takip ettiği sosyal medyanın sağlık profesyonelleri ve
225 hemşirelik eğitimcileri tarafından öğrencilerin kanıta dayalı bilgilendirilmesi amacıyla
226 kullanılması,

- 227 • Hemşirelik öğrencileri mezuniyet öncesi ve sonrası dönemde, HPV bağışıklamanın artırılması
228 için katılacakları ya/ya da düzenleyecekleri çeşitli farkındalık kampanyaları ile kız çocukları
229 ebeveynlerine ve ergen/genç kızlarına HPV aşısı hakkında bilgilendirme yapmaları,
230 • Ülkemizde HPV aşısının ulusal aşı takvimine eklenmesi ile ilgili çalışmaların hızlandırılmasının
231 gerekliliği önerilmektedir.

232 **Extended Abstract**

233 **Introduction**

234 ²⁹ The World Health Organization (WHO) has recommended the vaccination program in 2014 in
235 which two doses of the HPV vaccination are applied for the girls aged between 9-13 before
236 experiencing sexual intercourse and being exposed to HPV (WHO, 2014). The evidence-based
237 knowledge level of the nurses on HPV and HPV vaccination is important as they will provide
238 consultation and training services to the society. Enough knowledge of the HPV infection and
239 immunization should be provided to the nursing students, who are healthcare professionals of the
240 future, as a part of the health education during the university education. Therefore, ¹⁰ the aim of the
241 present study was to examine the knowledge and attitudes of the nursing students of two universities
242 on HPV vaccine.

243 **Method**

244 ²⁸ **Type of The Study**

245 This is a cross-sectional study.

246 ⁹ **The Population and Sample of the Study**

247 ²⁷ The population of the study consisted of 1st, 2nd, 3rd and 4th-year students (n=1045) receiving
248 education in Trakya University Health Sciences Faculty (n=545) and Çanakkale Onsekiz Mart
249 University Çanakkale Health High School (n=600) Nursing Department. Without calculating the
250 sample size, n=810 students from Çanakkale Onsekiz Mart (n=404) and Trakya University (n=406)
251 (1st, 2nd, 3rd and 4th-year students of Health Sciences Faculty Nursing Department who were voluntary

252 to participate in the study, were aged over 18 and filled out the questionnaire completely) who met
253 the inclusion criteria were included in the study.

254 **Data Collection Tool**

32
255 In the collection of the data, an information form, prepared by the researchers upon the literature
256 review, examining the students' socio-demographic characteristics (10 questions) and their knowledge
257 levels and attitudes on HPV vaccine (23 questions) and including a total of 33 questions was used.

258 **Ethical Considerations**

259 The ethical approval numbered 2018/27 was received from Trakya University Medical Faculty
260 Scientific Research Ethics Committee TUSREC for ethical compatibility of the study and the written
261 institutional permission was received from Trakya University Health Sciences Faculty and Çanakkale
262 Onsekiz Mart University Çanakkale Health High School Nursing Department.

263 **The data analysis**

264 While the qualitative results of the study were shown with the mean $\pm$ standard deviation, the
265 categorical results were shown in number (n) and percentage (%). The data were assessed using the
266 descriptive statistics and chi-square test methods and SPSS 21.0 statistical packaged software.

267 **Findings:**

268 The results concerning the knowledge of the nursing students on HPV vaccine showed that 65.8%
269 heard of HPV vaccine, 51.6% had no prior knowledge on HPV vaccine, 93.7% wished to be
270 informed about HPV vaccine, 40.4% thought that HPV vaccine should be administered to any
271 person with an active sexual life, and 68.6% and 73.1% thought that HPV vaccine was effective in
272 the prevention of genital warts and cervical cancer, respectively. The results on the participants'
273 attitudes towards HPV vaccine revealed that 96.5% of the participants did not receive HPV vaccine
274 while 58.0% wished to receive it. It was discovered that the students with prior knowledge about
275 HPV vaccine thought more of the fact that it should be administered to any sexually active man and
276 woman and adolescent girls ($p < 0.001$), was effective in the prevention of genital warts ($p < 0.001$) and

277 cervical cancer ($p < 0.001$), received HPV vaccine ($n = 22$) ($p = 0.002$), thought of receiving it ($p = 0.004$),
278 and recommended its administration ($p < 0.001$).

279 Discussion

280 When examining the knowledge levels of the students on HPV vaccine, it was found that 65.8% of
281 them heard about the HPV vaccine and 48.4% of them got information about the HPV vaccine. In
282 the study conducted by Oz et al., (2018) on students of a public university, it was determined that
283 only 26.6% of the students heard about HPV vaccine and in a similar study by Dönmez et al., (2018),
284 it was determined that only 17.4% of the participants heard about the HPV vaccine and in the study
285 conducted by Afonsa et al., (2017) with the medical students, it was also determined that only 40%
286 of the students obtained information about the HPV vaccine. The literature and the results of the
287 present study indicate that the rate of the students, studying in health field, to be aware of the HPV
288 vaccine is higher.

289 Conclusion

290 Most of the nursing students had no knowledge of HPV vaccine and very few received it. The
291 students were observed to have concerns mostly about the reliability of HPV vaccine.

292

293

294

295

296

297

298

299

300

301

302

303

304

305

306

307

Journal of Human Sciences-İntihal 3

ORIGINALITY REPORT

9%

SIMILARITY INDEX

PRIMARY SOURCES

- 1** www.journalagent.com Internet 59 words — 1%
- 2** ÖZAKAR AKÇA, Selen, SELEN, Filiz and BÜYÜKGÖNENÇ, Lale. "Hemşirelerin Human Papilloma Virüs (HPV) Enfeksiyonu ve HPV Aşısı Hakkındaki Bilgi Düzeyleri: Eğitim ve Araştırma Hastanesi Örneği?", Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma, 2016. Publications 52 words — 1%
- 3** thsk.saglik.gov.tr Internet 39 words — 1%
- 4** www.deuhyoedergi.org Internet 34 words — 1%
- 5** es.scribd.com Internet 29 words — 1%
- 6** KURTOĞLU, Emel, ARPACI, Haldun and TEMÜR, Muzaffer. "Family physicians' knowledge and attitudes about human papillomavirus vaccine", Derman Tıbbi Yayıncılık, 2013. Publications 22 words — < 1%
- 7** ÜNVER, Seher and TURAN, Fatma Nesrin. "Ağrı Korkusu Ölçeği-III'ün Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması", Türk Algoloji-Ağrı Derneği, 2018. Publications 22 words — < 1%
- 8** www.genitalsigil.net Internet 14 words — < 1%

9	sbd.gumushane.edu.tr Internet	13 words — < 1%
10	kypseli.ouc.ac.cy Internet	13 words — < 1%
11	internalmedicine.imedpub.com Internet	12 words — < 1%
12	KOÇ, Esra Meltem, ŞAHİN, Özge, GÜNGÖR, Emre, DAĞLI ŞAHİN, Figen and DERMAN, Orhan. "Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Derneği Gençlik Kolu Gönüllülerinin Çocukluk Dönemlerindeki İstismar Sıklığı", Türk Tabipleri Birliği, 2015. Publications	12 words — < 1%
13	Hersha Patel, Kristine Pčolkina, Kristine Strazdina, Ilza Viberga et al. "Awareness of HPV infection and attitudes toward HPV vaccination among Latvian adolescents", International Journal of Gynecology & Obstetrics, 2017 Crossref	12 words — < 1%
14	pergamos.lib.uoa.gr Internet	11 words — < 1%
15	repositorio.ufpe.br Internet	11 words — < 1%
16	hemsirelik.ege.edu.tr Internet	11 words — < 1%
17	İNKAYA, Bahar Vardar and KARADAĞ, EZGİ. "Diyabetli Bireyler ve Onlara Bakım Veren Hemşirelerin Hastalık Özyönetim Stratejilerine Bakışı: Kalitatif Bir Çalışma", Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma, 2017. Publications	11 words — < 1%
18	KOSTAK AKGÜN, Melahat, KOCAASLAN, Esra Nur, BİLSEL, Ayşegül and MUTLU, Aysel. "3-6 Yaş Grubu Çocukların Uyku Alışkanlıklarının Belirlenmesi", İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, 2016.	11 words — < 1%

19 ÖZMEN, Dilek, ÇETİNKAYA, Aynur Ç., ERGİN, Dilek, ŞEN, Nesrin and ERBAY, Pınar, Dünder. "Lise öğrencilerinin yeme alışkanlıkları ve beden ağırlığını denetleme davranışları", Türk Silahlı Kuvvetleri, 2007.

Publications

20 KARA, Muammer and TANOĞLU, Alpaslan. "Dünya Çapında Bir Halk Sağlığı Problemi Olan Kolorektal Karsinomda Tarama Stratejileri ve Kolonoskopinin Yeri", Türk Silahlı Kuvvetleri, 2013.

Publications

21 www.fiziktedavi.web.tr
Internet

10 words — < 1%

22 dergipark.ulakbim.gov.tr
Internet

10 words — < 1%

23 www.jns.dergisi.org
Internet

9 words — < 1%

24 KISSAL, Aygöl, KAYA, Mustafa and KOÇ, Medine. "Hemşirelik ile Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeyleri ve Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi", Bayt Bilimsel Araştırmalar Basın Yayın ve Tanıtım, 2016.

Publications

25 www.kongreuzmani.com
Internet

9 words — < 1%

26 hayat.tums.ac.ir
Internet

9 words — < 1%

27 YILMAZ, Cem Y. and DİNÇ, Zeynep F.. "Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu'nda öğrenim gören genç kadın ve erkek öğrencilerin kilofobi düzeylerinin karşılaştırılması", Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, 2010.

Publications

28 2fwww.redalyc.org
Internet

8 words — < 1%

29 repositorio.ufsc.br
Internet

8 words — < 1%

30 scielosp.org
Internet

8 words — < 1%

31 Dag, Hande, Sevgul Donmez, Hale Sezer, Fatih Sendag, mran Sevil, and Aynur Saruhan. "The effects of two different teaching techniques on the knowledge level of nursing students about HPV", Gaziantep Medical Journal, 2015.
Crossref

7 words — < 1%

32 DALAMAN, Osman. "DETERMINATION OF THE GAMES PLAYED BY PRE-SERVICE TEACHERS IN THEIR CHILDHOOD", Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 2017.
Publications

6 words — < 1%

EXCLUDE QUOTES OFF

EXCLUDE MATCHES OFF

EXCLUDE BIBLIOGRAPHY OFF